

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **A. P.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 21 maja 2025 r.

wniosku obrońcy o wyłączenie sędziego SN Anny Dziergawki od udziału w sprawie

o sygn. akt III KK 482/24

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

W związku z otrzymanym zawiadomieniem o zmianie składu rozpoznającego sprawę skazanego A. P. o sygn. akt III KK 482/24, obrońca skazanego – adw. K. P. w dniu 10 grudnia 2024 r. (prezentata k. 46) skierowała do Sądu Najwyższego wniosek z dnia 3 grudnia 2024 r. o wyłączenie sędziego SN Anny Dziergawki od rozpoznania i orzekania w ww. sprawie kasacyjnej na podstawie art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 Konstytucji RP w zw. z art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, z uwagi na istnienie okoliczności mogących wywołać uzasadnioną

wątpliwość co do bezstronności ww. sędziego w jej aspekcie instytucjonalnym, wywołaną wadliwą procedurą powołania do pełnienia funkcji sędziego Sądu Najwyższego.

W uzasadnieniu wniosku obrońca skazanego podniosła, że wątpliwości co do bezstronności sędziego SN Anny Dziergawki, powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa upatrywać należy nie tylko w aspekcie czysto personalnym (choć Anna Dziergawka została sędzią Sądu Najwyższego 16 maja 2023 r. po zaledwie trzech latach orzekania w Sądzie Okręgowym w Bydgoszczy. Karierę sędziego w strukturach wymiaru sprawiedliwości od 2018 r. można obiektywnie uznać zatem za wyjątkowo szybką. W odbiorze społecznym, a zwłaszcza obserwatorów wymiaru sprawiedliwości, obraz tego przyspieszenia w powiązaniu z intensyfikacją relacji z ówczesną władzą wykonawczą - Ministrem Sprawiedliwości - budzić musi uzasadnione zastrzeżenia i rodzić wątpliwości), lecz przede wszystkim w aspekcie instytucjonalnym, mając na uwadze szeroki aspekt gwarancyjny instytucji wyłączenia sędziego, bowiem sprawę skazanego A. P. winien rozpoznać sąd instytucjonalnie bezstronny, za czym przemawia też potrzeba zapobieżenia wystąpieniu skutków wyrażonych w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. oraz ewentualnej skardze strony do ETPC, której wysoce prawdopodobne uwzględnienie stwarzałoby podstawę do wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 3 k.p.k., jak też prowadziłoby do odpowiedzialności odszkodowawczej państwa. Zdaniem obrońcy, jedyną możliwością usunięcia uzasadnionych wątpliwości natury konwencyjnej i konstytucyjnej, jak również zapewnienia stronie postępowania składu Sądu Najwyższego, w którym nie uczestniczą sędziowie, wobec których w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, oraz w piśmiennictwie formułowane są rzeczowe, silnie uzasadnione zastrzeżenia odnoszące się do udziału w procedurze nominacyjnej niespełniającej wymogów obiektywizmu i niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, jest uwzględnienie wniosku i wyłączenie sędziego SN Anny Dziergawki od rozpoznania sprawy skazanego o sygn. akt III KK 482/24.

Marginesowo obrońca podniósł też, że wobec sędziego SN Anny Dziergawki zapadały już postanowienia o wyłączeniu jej od orzekania w sprawach toczących się w Izbie Karnej Sądu Najwyższego, np.: postanowienie SN z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. akt III KK 406/23 oraz postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2024 r., sygn. akt IV KK 333/22. Niezależnie od powyższego dodatkowo wskazał na okoliczność zbieżności zarzutu w postaci wadliwości powołania na stanowisku sędziego, bowiem w kasacji podniesiono zarzut dotyczący składu sądu odwoławczego, odnoszący się do takiej samej wadliwości powołania sędziów Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, co sędziego SN Anny Dziergawki, która - w konsekwencji przydzielenia jej niniejszej sprawy - orzekałaby z naruszeniem zasady *nemo iudex idoneus in propria causa* (w kasacji sformułowano zarzut wystąpienia bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., polegającej na wydaniu orzeczenia przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, w którego składzie brali udział sędziowie, powołani do orzekania w procedurze, w której uczestniczyła Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa). Mając zatem na względzie zasadniczą zbieżność zarzutów podniesionych w kasacji, które z racji na ich charakter (zarzut wystąpienia bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.) pozostawać muszą w polu widzenia sądu rozpoznającego kasację, z zarzutami dotyczącymi sędziego objętego niniejszym wnioskiem oraz stanowisko wyrażane dotychczas w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczące sposobu pojmowania wymogu bezstronności sędziego (uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I - 4110 - 1/20), w ocenie obrońcy, rozstrzygnięcie kasacji przez sędziego SN Annę Dziergawkę mogłoby wywołać u stron oraz w opinii publicznej przekonanie o braku bezstronności sądu (k. 46-50).

Jak wynika z treści pieczęci Kierownika Sekretariatu Wydziału III Izby Karnej SN zamieszczonej na karcie 52 akt sprawy, na podstawie zarządzenia Prezesa Izby Karnej, przedmiotowy wniosek został zarejestrowany w repertorium "KRI" pod numerem 719, a następnie przydzielony sędziemu sprawozdawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek okazał się niezasadny i nie zasługiwał na uwzględnienie.

Na wstępie należało przypomnieć, że w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego "[...] zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U2/20, który w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP ma moc powszechnie obowiązującą, uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I–4110–1/20, nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa" (tak, m. in., postanowienia SN z dnia 3 listopada 2021 r., sygn. IV KO 86/21 czy 28 lutego 2023 r., sygn. III KK 23/23, 7 grudnia 2023 r., sygn. I KK 162/23; 7 marca 2024 r., sygn. III KK 508/23).

Sąd Najwyższy nie podziela poglądu, jakoby za bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. można uznać okoliczności wskazane w powołanej powyżej uchwale. W tym zakresie wystarczające jest odesłanie do uzasadnień postanowień Sądu Najwyższego w których w sposób znacznie szerszy przedstawiono argumentację przemawiającą z tym, że okoliczności, o których traktuje uchwała sygn. akt BSA I–4110–1/20 mogą być oceniane jedynie w pryzmacie tzw. względnych powodów odwoławczych, tj. z punktu widzenia regulacji określonej w art. 438 pkt 2 k.p.k. Innymi słowy potencjalne naruszenie standardu rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd w związku z powołaniem sędziego (w tym sędziego Sądu Najwyższego) przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) w konkretnej sprawie winno i może być rozpatrywane wyłącznie w kategoriach obrazy przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia (względna przyczyna odwoławcza), co zostało szczegółowo uzasadnione m. in. w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt V KK 660/21 oraz z dnia 30 listopada 2022 r., sygn. akt II KK 468/21.

Przechodząc zaś obecnie do oceny wniosku o wyłączenie sędziego SN Annę Dziergawkę, złożonego przez obrońcę skazanego A. P., należy powiedzieć, co następuje. Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje

okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Chodzi tutaj o takie układy faktyczne, w których określone zachowanie sędziego (albo określona sytuacja, w której znajduje się dany sędzia) w prowadzonym przez niego postępowaniu bądź też w życiu prywatnym rodzi obiektywnie uzasadnioną wątpliwość do jego bezstronności, bowiem rzutuje na określony stosunek sędziego do stron lub sprawy będącej przedmiotem rozstrzygnięcia w danym postępowaniu (albo nawet ujawnia określony stosunek sędziego do stron lub sprawy będącej przedmiotem rozpoznania).

Wykładnia art. 41 § 1 k.p.k. prowadzi do wniosku, że dyspozycja tego przepisu — wbrew temu, co się bez wskazania na jakiekolwiek przekonujące argumenty przyjmuje w niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. np. postanowienia z: 26 października 2022 r., sygn. V KK 413/20; 1 lutego 2023 r., sygn. V KK 413/20; 17 października 2023 r., sygn. IV KK 279/23; 7 grudnia 2023 r., sygn. IV KK 279/23; 20 lutego 2024 r., sygn. V KK 266/23; 4 kwietnia 2024 r., sygn. V KK 193/23 czy 20 maja 2024 r., sygn. III KK 168/24; niektóre z rozstrzygnięć Sądu Najwyższego poszły aż tak daleko, że w istocie w ogóle w sposób "materialny" nie nawiązywały do okoliczności stypizowanych w art. 41 § 1 k.p.k., np. postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2024 r., sygn. I KK 385/23, w którym całkowicie instrumentalnie i w oderwaniu od art. 41 § 1 k.p.k. przyjęto, że cyt.: "[j]edyną możliwością usunięcia uzasadnionych wątpliwości natury konwencyjnej i konstytucyjnej, jak również zapewnienia stronie postępowania składu Sądu Najwyższego, w którym nie uczestniczy sędzia, wobec którego w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka formułowane są rzeczowe, silnie uzasadnione zastrzeżenia odnoszące się do udziału w procedurze nominacyjnej niespełniającej wymogów obiektywizmu i niezależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej, było zatem uwzględnienie wniosku i wyłączenie Sędzi[ego] SN Adama Rocha od rozpoznania kasacji"; podobnie postanowienie SN z dnia 23 listopada 2022 r., sygn. III KK 339/22) upatrujących podstawę wyłączenia sędziów powołanych przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o

zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw w konstrukcji "braku instytucjonalnej bezstronności", a zatem na figurze prawnej nieznanej ustawie postępowania karnego — nie obejmuje tych sytuacji, w których wątpliwości podnoszone przez stronę nie mają charakteru ściśle wiążącego się z istotą sprawy, tj. gdy nie odnoszą się do konkretnych elementów sprawy (tj. zaszłości natury faktycznej, przebiegu procesowego sprawy itp.), stanowiąc jedynie wypadkową krytycznej oceny przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań legislacyjnych czy podzielenia poglądu, że określone rozwiązania normatywne nie dają — w przekonaniu uczestnika postępowania — gwarancji bezstronnego rozpoznania sprawy.

Należy podzielić wyrażone w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafne zapatrywanie, że w "regulacji z art. 41 § 1 k.p.k. chodzi o okoliczności natury faktycznej, względnie zdarzenia procesowe, które mogłyby uzasadniać wątpliwości co do obiektywnego rozstrzygnięcia sprawy przez konkretnego sędziego. Do okoliczności takich nie należą natomiast rozwiązania legislacyjne dotyczące ustroju sądownictwa" (postanowienie SN z dnia 22 listopada 2023 r., sygn. II KK 7/23).

Trzeba także wskazać na to, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. P 22/19 (Dz.U. poz. 413) art. 41 § 1 k.p.k. w związku z art. 42 § 1 k.p.k. w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wniosku o wyłączenie sędziego opartego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie można osnuć na okoliczności nawiązującej do powołania sędziego w trybie, w którym jego kandydatura była opiniowana przez Krajową Radę Sądownictwa powołaną na zasadach określonych w art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Zatem kwestie ustrojowe (normatywne) związane z trybem powoływania sędziów (a mówiąc precyzyjniej: określone unormowania ustawowe regulujące ustrój wymiaru sprawiedliwości w zakresie szeroko rozumianego trybu i zasad powoływania sędziów) nie mogą stanowić podstawy wniosku o wyłączenie

sędziego. Wnioski składane na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. mogą bowiem dotyczyć li tylko określonych kwestii faktycznych, nie zaś prawnych (prawno-ustrojowych). Szerzej zagadnienie to zostało rozwinięte m. in. w postanowieniu SN z dnia 21 czerwca 2023 r., sygn. IV KK 460/19, w którym wyrażono zasługujący na akceptację pogląd, że "prawo i obowiązek orzekania sędziego obejmuje każdą kwestię natury prawnej i z powodu takiej kwestii, która byłaby przedmiotem orzekania, nie sposób skutecznie żądać wyłączenia sędziego. Przeciwnie stanowisko prowadzi *ad absurdum*, gdyż oczywiste jest, że przedmiotem określonego wniosku mogłaby być kwestia ustrojowa dotycząca każdego sędziego, niezależnie od czasu i trybu powołania. W takiej sytuacji [...] nie istniałby sąd, który mógłby kwestię tę skutecznie rozważyć i rozstrzygnąć. Z tego względu treścią art. 41 § 1 k.p.k. objęte są jedynie okoliczności natury faktycznej" (analogicznie: postanowienie SN z dnia 22 listopada 2023 r., sygn. II KK 7/23).

Mając powyższe na uwadze, wobec tego, że wniosek obrońcy skazanego A. P. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego został osnuty wyłącznie na krytyce ustrojowych rozwiązań prawnych dotyczących trybu powoływania sędziów przyjętych przez ustawodawcę, należało dojść do wniosku, że nie zasługuje on na uwzględnienie. Dlatego też Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[PŁ]

[r.g.]